

Въпрос 1: По какъв начин могат да бъдат организирани училищата, така че да предоставят на всички учащи пълна гама ключови умения?

Да се организира учебната програма по такъв начин, че всички от въпросните осем умения да бъдат упражнявани и развивани е трудно, но не и невъзможно. „Традиционната“ половина от тези жизненоважни умения лесно могат да бъдат развивани с усъвършенстването на учебната система като цяло, докато абстрактната половина е онази част, която представлява едно истинско предизвикателство.

На теория е лесно да бъдат развити уменията, свързани с изучаването на език, но на практика нещата стоят малко по-иначе. За качествено (чуждо)езиково обучение са необходими редица предпоставки – квалифицирани преподаватели, добре подбрани учебна система и помощни материали, налична аудио-визуална техника.

Всички те обаче изискват сериозни капитали, с които, изглежда, българското образование в момента не разполага. Ниските работни заплати отблъскват вече квалифицираните учители и те естествено предпочитат частните учреждения. Като цяло в последните години в България учителската професия е станала изключително непопулярна именно заради ниското заплащане, докато отговорността, която тази длъжност носи със себе си, предполага престиж и съответното възнаграждение, и това несъответствие „убива“ желанието и стремежа за реализация в сферата на образованието още в зародиш.

Същото се отнася и за другите две умения – математическо мислене и компютърна грамотност. Ключов фактор и при тях е финансовият – за осигуряване на подходяща материална база и висококвалифицирани преподаватели, които не само да са компетентни в съответната област, но и да умеят да заинтригуват учениците и да представят информацията под форма, която е достъпна и разбираема за тях.

Трудността при абстрактните умения идва от факта, че те не могат да бъдат включени в учебната програма, а по-скоро зависят от нагласите, уменията и начина на преподаване на учителите, което ги прави изключително субективни.

Например, умението да учиш и да организираш процеса на учене самостоятелно зависи предимно от методите на началните учители. То е умение от изключителна важност, защото предопределя успеха на целия образователен процес до самия му край и затова трябва да бъде развито в най-ранна възраст.

Учениците трябва да умеят да се готвят, да съхраняват учебния материал в дългосрочната си памет и да упражняват новоразвитите си умения самостоятелно, за да имат висока обща култура и да бъдат конкурентноспособни, а не да целят единствено добри резултати в училище и при провеждане на изпити и тестове, както прави масата.

Именно затова тези умения трябва да бъдат развивани още в началното училище и затова отговорността се пада на началните учители. Същото се отнася и за останалите абстрактни умения – социалната и гражданска компетентност, инициативността и предприемчивостта, културното съзнание и свободното изразяване.

В тази своя не лека задача, учителите могат да бъдат подпомогнати в това си задължение по няколко начина. Единият от тях е вече практикуващите учители да преминават специализирани курсове, които да ги обучават как точно да развиват съответните умения в своите ученици, като съдържанието на курса да бъде включено в педагогическите специалности на висшето образование, за да бъдат новите кадри на не по-ниско ниво.

Методите, които учителите използват, за да развият ключовите умения, необходими в днешно време на всеки работещ човек, трябва да бъдат насочени главно в

посока поощряване. Ето някои идеи за методи на обучение, които могат да послужат за основа при евентуално реализиране на подобен курс:

- поощряване мисловния процес на учениците, вместо „зубрачество“ чрез въпроси, които провокират мисълта;
- поощряване личната инициатива чрез осигуряване на спокойна, ненапрегната среда на работа;
- поощряване изразяването на лично мнение и разбираня;
- поощряване конкуренцията и самостоятелната работа чрез организиране на занимателни игри и състезания;
- поощряване комуникативността у всички ученици чрез дискусии на образователни теми, при които вземането на участие да бъде задължително;
- поощряване личната инициатива у дома чрез поставяне на незадължителни, но препоръчителни задачи, които носят съответното възнаграждение;
- поощряване работата в екип чрез поставяне на задачи за изработка на табла и схеми, както в училище, така и у дома;
- поощряване реда и дисциплината чрез поставяне на мястото на учителя на всеки ученик за по един час с цел изнасяне на урок.

Подобни техники могат да бъдат използвани още от началното училище, но не бива да бъдат забравяни и в по-горните класове. Едва ли е възможно учителите да бъдат задължени да вземат участие в подобен курс, затова е опция да се въведе диференцирано плащане, като успешното преминаване на курса естествено да бъде плюс за преподавателя.

В резюме, основното, което може да се направи конкретно в България, е усъвършенстване на материалната база, увеличаване на заплащането и мотивацията на учителите (включително чрез диференцирано плащане), връщане на възпитателната функция на учителите (включително оценка за поведение) и най-важното – един нов образователен метод, пряко зависещ от преподавателя, който целенасочено да развива конкретните осем умения не само от първи до четвърти, ами до дванадесети клас, чрез използване на алтернативни методи за заинтригуване, поощряване и мотивация на учащите се.